EKO KROG
Društvo za naravovarstvo in okoljevarstvo

POZIV POLITIKI ZA MANJ ONESNAŽEVANJA S PLASTIKO

Kavcijski sistem za embalažo pijač je okoljsko in ekonomsko učinkovit

POVZETEK

januar 2022

Med ključnimi načeli EU na področju ravnanja z odpadki so prehod v krožno gospodarstvo ter zaščita okolja in zdravja ljudi. V zadnjih štirih letih so bili na ravni EU dogovorjeni drugačni načini ravnanja s plastiko, ki so prvenstveno usmerjeni v preprečevanje, ponovno uporabo in recikliranje. Strategija razvoja Slovenije ocenjuje, da je slovensko gospodarstvo odvisno od uvoza surovin, kar predstavlja visoko tveganje, istočasno pa slovenska podjetja zaostajajo za povprečjem EU pri izvajanju ukrepov za prehod v krožno gospodarstvo. Zato je nujen prenos preverjenih ter okoljsko in ekonomsko učinkovitih praks, kar kavcijski sistem zagotovo je.

Cilji in ukrepi, dogovorjeni na ravni EU, omogočajo enaka pravila igre in vložen trud za vse države članice.

Na ravni EU tako veljajo naslednji dogovori, ki jih je sprejela tudi Slovenija:

- vzpostavitev organizacijske in finančne odgovornosti proizvajalcev za odpadno embalažo tudi potem, ko ta postane odpadek;
- recikliranje plastične odpadne embalaže vsaj 50 % do leta 2025 in 55 % do 2030;
- ločeno zbiranje plastenk za recikliranje vsaj 77 % do leta 2025 in 90 % do leta 2029.

„Najpomembnejši so pozitivni učinki kavcijskega sistema na okolje in zdravje.«

Za ločeno zbiranje plastenk lahko države uporabijo kavcijski sistem ali podaljšano odgovornost proizvajalcev. V Sloveniji nimamo zakonodajne podlage za nobeno od obeh možnosti. Ne smejo nas uspavati niti podatki o reciklirani plastični embalaži, med katere smo do zdaj uvrščali tudi odpadke, predelane v gorivo za sežig. To zdaj namreč ne bo več mogoče. Od lanskega leta v proračun EU vse države članice vplačujejo dajatev na nereciklirano plastično embalažo, kar je lani Slovenijo stalo 10 miljonov eur.

V Sloveniji nimamo niti približno točnih podatkov o dejanskem recikliranju plastične embalaže. Prav tako nimamo podatka o recikliranju plastenk za pijače. Svetovalna agencija Eunomia, ki med drugim pripravlja analize za številne vlade, podjetja in Evropsko komisijo, navaja, da jih v Sloveniji v recikliranje usmerimo 41 %.

Toliko plastenk bo gospodarstvo izgubilo, če bomo z vzpostavitvijo kavcijskega sistema čakali do začetka leta 2025 oziroma 2030

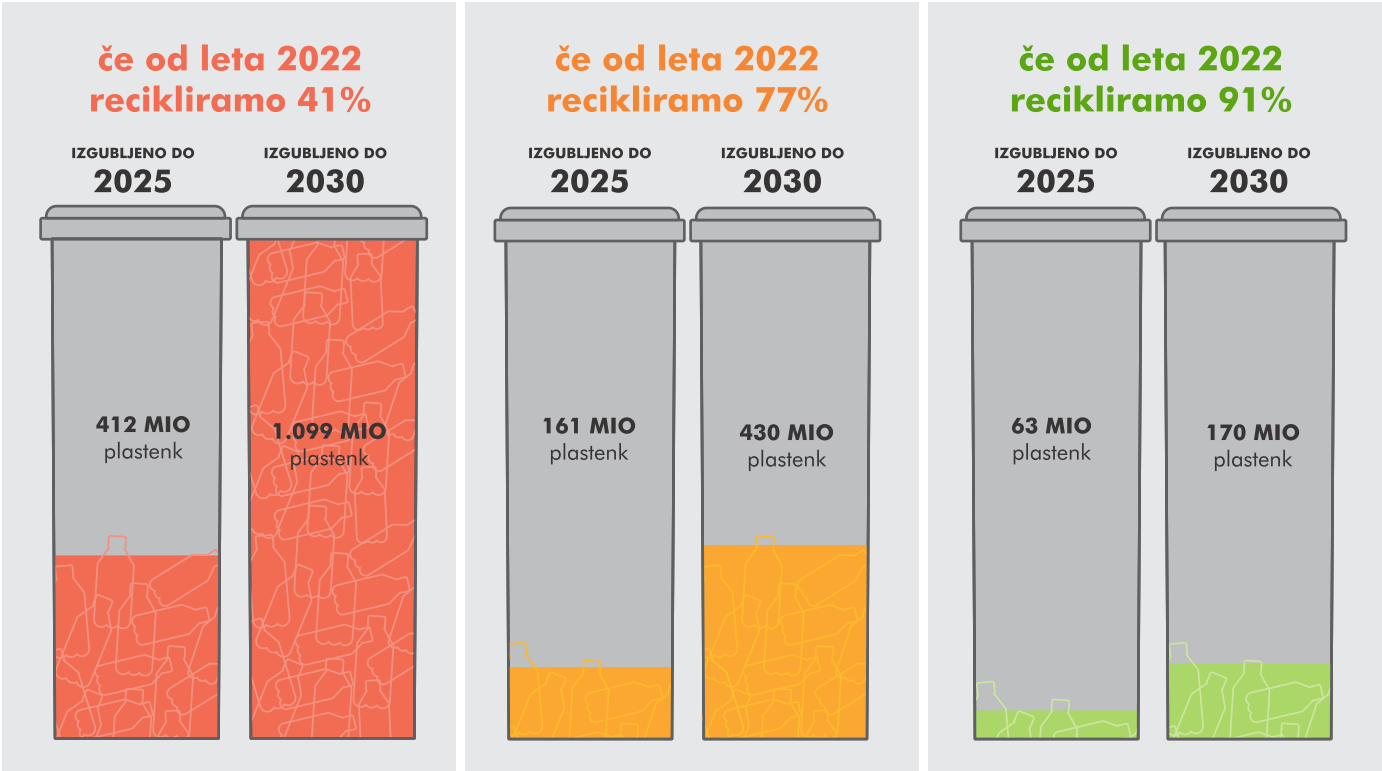

To pomeni, da jih pri nas letno v sežigu, naravi ali na odlagališčih konča 137 milijonov, kljub temu, da je PET plastenke preprosto reciklirati v nove PET plastenke. Z nespremenjeno stopnjo recikliranja jih bo naše gospodarstvo od danes pa do leta 2025 izgubilo dobrih 400 milijonov, do leta 2030 pa že milijardo.

Številke in deleže si ponavadi težko predstavljamo, zato smo raziskali, kako visoki deleži ločenega zbiranja in recikliranja plastenk vplivajo na kroženje snovi znotraj gospodarstva in na njihov ogljični odtis. Ugotovili smo, da se s kavcijskim sistemom zbere in reciklira do trikrat več plastenk kot z običajnim ločenim zbiranjem embalaže. Kavcija je namreč odličen motivator za potrošnike, da vrnejo prazno embalažo. Zvišanje zbranih in recikliranih deležev povzroči eksponentno naraščanje stopnje kroženja istega materiala znotraj snovnega procesa.

Z višanjem deleža vsebnosti reciklirane plastike v plastenkah pa se drastično znižujejo emisije toplogrednih plinov.

Iz fosilnih virov je še vedno narejene 99 % plastike. Skoraj polovica s plastiko povezanih emisij toplogrednih plinov nastane v fazi ekstrakcije, dodatnih 9 % pa prispeva njen sežig.
Z recikliranjem se izognemo dvema ogljično intenzivnima deloma njenega življenjskega cikla. Glede na to, da je PET plastenke mogoče vedno znova reciklirati v nove PET plastenke, na ogljični odtis močno vpliva delež reciklirane plastike v novih plastenkah. Pri 95 % ločenem zbiranju in 80 % deležu reciklirane plastike je ogljični odtis za skoraj polovico nižji v primerjavi z istim deležem ločenega zbiranja, a z zgolj 60 % vsebnosti reciklirane plastike.

Kavcijski sistem omogoča preko 80 %, celo preko 90 % ločenega zbiranja plastenk, ki so dovolj čiste za recikliranje v nove plastenke.
Z naraščanjem deleža ločenega zbiranja se eksponentno povečuje kroženje istega materiala znotraj gospodarstva. Z višanjem deleža vsebnosti reciklirane plastike v plastenkah pa se drastično znižujejo emisije toplogrednih plinov.

V primeru kavcijskega sistema za embalažo pijač odločitev tako ni težka, saj prinaša prednosti za vse.

Analize obstoječih kavcijskih sistemov kažejo še druge prednosti. Brez kavcijskega sistema manj smetenja sploh ni mogoče doseči. V Nemčiji so pred njegovo uvedbo ocenili, da embalaža za pijače predstavlja približno petino celotne količine smeti, po tem pa se je odmetavanje embalaže za pijače zmanjšalo na skoraj nič. Poleg manj stroškov za čiščenje smetenja kavcijski sistem občinam prinaša še prihranke pri ločenem zbiranju, obdelavi in odstranjevanju odpadkov. Na Škotskem bodo občine s kavcijskim sistemom prihranile 5,3 - 9,2 milijona funtov. Več ločeno zbranih materialov potrebuje več delavcev. V primerjavi s sistemi ločenega zbiranja embalaže, kot ga poznamo pri nas, kavcijski sistemi ustvarijo 11- do 38-krat več delovnih mest.

Odločitev politike za takojšen sprejem ustrezne zakonodaje bo omogočila čimprejšnjo vzpostavitev kavcijskega sistema za embalažo pijač. Z vsakim letom delovanja bo naše gospodarstvo dobilo več materialov, Slovenija bo dodatno prispevala k zniževanju emisij TGP, v okolju bo manj smeti, občine bodo prihranile pri stroških, odprla se bodo nova delovna mesta. V primeru kavcijskega sistema za embalažo pijač odločitev tako ni težka, saj prinaša prednosti za vse.

Poziv podpirajo:

Ekologi brez meja
Ecologists without borders

CIPRA ŽIVETI V ALPAH

20 let MORIGENOS

DRUŠTVO ZA OKOLJSKO VZGOJO EVROPE V SLOVENIJI
FEE DOVES

TABORNIKI

GREENPEACE

FOCUS

DANES!
Civilna iniciativa

TRS

društvo PLANET ZEMLJA

UMANOTERA
Slovenska fundacija za trajnostni razvoj

DESTILATOR

DRUŠTVO BOBER
Okoljsko gibanje Dolenjska

ŠOLSKI EKOVRT

KOMUNALA ZAGORJE

OBČINA AJDOVŠČINA

OBČINA PREBOLD

OBČINA BOHINJ

OBČINA BLED

Občina Hrastnik

OBČINA MEDVODE

OBČINA MAJŠPERK

OBČINA APAČE

OBČINA RAZKRIŽJE

OBČINA BENEDIKT

OBČINA ZAGORJE OB SAVI